

Nujna je nova politična akcija

Pripadniki slovenske narodne manjšine v Italiji ne moremo trditi, da smo zadovoljni s prvimi nastopi ministrskega predsednika Craxija v parlamentu. Ko je predstavljal svojo vladu, ni niti z besedico omenil problematike slovenske manjšine v Italiji. Tudi v odgovorih na izvajanja poslancev in senatorjev ni smatral za potrebno izreči kako besedo o našem manjšinskem vprašanju, čeprav sta ga na to opozorila senator Fontanari, izvoljen na listi Južnotirolske ljudske stranke, in komunistični senator Pieralli (ta sicer le bežno).

Ne moremo reči, da nas je to ravnanje socialističnega tajnika in predsednika vlade Craxija preveč presenetilo, vendar smo le pričakovali, da bo manjšinsko problematiko v svojih nastopih v parlamentu vsaj omenil v okviru širše politične, družbene in gospodarske problematike dežele Furlanije-Juljske krajine. To se ni zgodilo, kar seveda moramo vzeti na znanje.

Kaj meni nova vlada, ki ji predseduje socialistični prvak Craxi, o naši manjšini, nam za sedaj ni znano. Mislimo pa, da nas takšno stanje mora upravičeno nekoliko skrbeti. Zato bi se morali predstavniki slovenske manjšine čim prej sestati na skupni seji, proučiti sedanji položaj in sprejeti ustrezne ukrepe za nadaljnjo politično akcijo. Od vlade je treba vsekakor izsiliti natančno stališče do vprašanja zakonske zaščite slovenske narodnostne skupnosti v deželi Furlaniji - Juljski krajini. Tudi ta vlada ne more namreč molče mimo dejstva, da je pred leti delovala v okviru predsedstva vlade posebna komisija, ki je manjšinsko problematiko proučila iz najrazličnejših aspektov. Iz delovanja te komisije je med drugim natančno znano, kako si zakonsko zaščito zamišljajo predstavniki same manjšine, tako da s tem vprašanjem ne more biti slepomišenja.

V ostalem je treba omeniti, da obstajajo zakonski predlogi, ki so jih v parlamentu ponovno vložili senator Fontanari in komunisti. Tudi v pristojni senatni komisiji se je že v prejšnji mandatni dobi zbralo nekaj gradiva o tem vprašanju.

Jasno pa je, da se postopek za odobritev globalnega zaščitnega zakona lahko pospeši, če se za to zavzame izvršna oblast, to je vlada. Odtod nujnost, da predstavniki slovenske manjšine čim prej odločno posredujejo pri tem tako pomembnem forumu.

Po izjavah Jurija Andropova moskovski Pravdi

Ali se bo rešilo vprašanje evroraket?

Moskovska **Pravda** je pretekli petek objavila intervju s sovjetskim državnim in partijskim voditeljem Jurijem Andropovom, v katerem je podan nov sovjetski predlog za rešitev vprašanja evroraket, se pravi vprašanja jedrskega ravnotežja v Evropi, ki zadeva rakete na srednji dolet. Andropov je v intervjuju povedal, da bo Sovjetska zveza ohranila v Evropi enako število raket srednjega dometa, kot jih imata skupno Francija in Velika Britanija (se pravi 162), vse ostale rakete, ki so vperjene proti zahodni Evropi, pa bo uničila, če se bo le-ta odpovedala namestitvi novih ameriških raket **Pershing II.** in **Cruise.**

Svoj predlog o evroraketah je Andropov potrdil v vrsti poslanic, ki jih je naslovil raznim evropskim vladam. Voditelji zahodnih držav so nanj odgovorili zelo previdno. Res je, da Moskva vztraja pri stališču, da je treba pri ugotavljanju jedrskega ravnotežja v Evropi upoštevati britanske in francoske rakete, s čimer se Francija in Velika Britanija kakor tudi ostale države zahodnega bloka ne strinjajo. Po njihovem mnenju spada namreč francoski in britanski jedrski potencial v območje strateškega in ne v območje srednjedometnega jedrskega orožja ter je vsekakor namenjen izključno nacionalnim obrambnim potrebam.

Kljub temu pa zadnji sovjetski predlog vsebuje nekatere pomembne novosti. Iz njegove vsebine med drugim nedvoumno izhaja, da Moskva odkrito priznava svo-

jo sedanjo premoč na področju evroraket. Poleg tega predlog govori ne samo o odstranitvi, ampak tudi o uničenju raket, ki bi jih Sovjetska zveza po morebitnem sporazumu odstranila z evropskega področja. Doselej je na Zahodu prevladovalo prepričanje, da bi bila Sovjetska zveza pripravljena na kvečjemu premestiti rakete z evropskega na azijsko področje, kar seveda ne bi bilo pogodu azijskim državam in še zlasti ne Kitajski ter Japonski.

Najnovejši predlog Moskve za rešitev vprašanja evroraket je seveda mogoče različno tolmačiti. Ni izključeno, na primer, da gre za gesto, s katero želi Sovjetska zveza predvsem prepričati izvedbo sklepa držav članic Atlantske zveze z dne 13. decembra 1979, s katerim so se le-te obvezale, da bodo namestile na ozemlju Zahodne Evrope skupno 652 novih jedrskih raket, če pogajanja ne bodo obrodila sadov do konca letošnjega leta. Na dlani je namreč, da Andropove izjave lahko občutno okrepijo dvome tistih zahodnih politikov, ki so že itak malo prepričani v pravilnost omenjenega sklepa. Toda nekateri opazovalci nasprotno menijo, da novi sovjetski predlog predstavlja sicer neznan, a vendar pozitiven korak v iskanju sporazuma. Odtod tudi previdnost v komentarjih, ki so jih o Andropovem intervjuju in kasnejših poslanicah podali predstavniki ameriške in zahodnoevropskih vlad. Zdaj predvsem pričakujejo, kako se bodo Sovjeti obnašali na ženevskih pogajanjih.

Neverjetne prigode framasonskega mojstra

V začetku vročega avgusta, ko večina prebivalcev severne poloble množično zapušča svoja delovna mesta in domove, da si privoščijo nekaj prostih počitniških dni, si je tudi framasonski mojster Licio Gelli našel pot do prostosti. Stvar bi po sebi ne bila kdovekako zanimiva, ko bi se Gelli ne odpravil na »počitnice« brez formalnega dovoljenja iz enega najbolj zastraženih švicarskih zaporov, kjer je bil od lanskega septembra priprt. Dosedanja razlaga švicarskih oblasti o tem nenavadnem »počitniškem« podvigu ni skoro nikogar prepričala in je bržkone marsikoga pozabavala, kot se pač to lahko posreči bajkam,

ko jim skušaj pripisati status verodostojnega poročila. Švicarska uradna verzija o Gellijevem pobegu iz kaznilnice Champ-Dollon pri Ženevi v noči med 9. in 10. avgustom spominja namreč na znamenito bajko o Aliju Babi, ki je s čarobnim rekom »Sezam, odpri se!« po mili volji ukazoval skalni steni, naj se odpre. Kakšen je bil Gellijev čarobni rek, ni še povsem jasno. Toda navadni zemljani po vsej verjetnosti niso daleč od resnice, ko menijo, da je Gellijeva čarovnija nič kaj magično povezana s korupcijo, vplivnimi zvezami in težkimi dolarji, ki varno leže tudi po

RADIO TRST A

■ NEDELJA, 4. septembra, ob: 8.00 Radijski dnevnik; 8.30 Kmetijska oddaja; 9.00 Sv. maša iz župne cerkve v Rojanu; 10.00 Poslušali boste; 10.30 Mladinski oder: 11.15 Nabožna glasba; 11.45 Vera in naš čas; 12.00 »Počitnice... počitnice« — humoristična nadaljevanka; 13.00 Radijski dnevnik; 14.10 Nedeljski radijski zbornik; 16.00 Studijski dnevi »Draga 1983« — neposreden prenos; 19.00 Radijski dnevnik.

■ PONEDELJEK, 5. septembra, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Beseda ni konj; 9.15 Roman v nadaljevanjih: Franček Rudolf: »Očka vrni se nam zdrav domov!«; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 S koncertnega in opernega repertoarja; 11.30 Opoldanski zbornik; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Zborovska glasba s tekmovanj in revij; 14.10 Mladinsko popoldne; 17.00 Kratka poročila; 17.10 Razširjeni obzornik; 18.00 Na naši koži. Pripravlja Breda Pahor; 19.00 Radijski dnevnik.

■ TOREK, 6. septembra, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Kratka poročila; 9.15 Roman v nadaljevanjih: Franček Rudolf: »Očka, vrni se nam zdrav domov!«; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 12.00 Ob stoletnici organiziranega glasbenega šolstva na Slovenskem. Pripravlja Tajana Rojc; 13.00 Radijski dnevnik; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Mladinsko popoldne; 17.00 Kratka poročila; 17.10 Razširjeni obzornik; 19.00 Radijski dnevnik.

■ SREDA, 7. septembra, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Po svetu sem in tja; Pripravlja Miladin Cerne; 9.15 Roman v nadaljevanjih: Franček Rudolf: »Očka, vrni se nam zdrav domov!«; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 12.00 Pod Matajurjan, posebnosti in omika Nediških dolin; 13.00 Radijski dnevnik; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Mladinsko popoldne; 17.00 Kratka poročila; 18.00 Kulturni odmevi iz Beneške Slovenije; Pripravlja Marino Vertovec; 19.00 Radijski dnevnik.

■ ČETRTEK, 8. septembra, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Beseda ni konj; Gost v studiu: Marco Pozzetto (ponovitev); 9.15 Roman v nadaljevanjih: Franček Rudolf: »Očka, vrni se nam zdrav domov!«; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 11.30 Opoldanski zbornik; 13.00 Radijski dnevnik; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Mladinsko popoldne; 17.00 Kratka poročila; 18.00 Tri kule-trakule, pogovori o naših otrocih. Pripravlja Vlasta Bernard; 19.00 Radijski dnevnik.

■ PETEK, 9. septembra, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Trim za vsakogar. Pripravlja Sonja Milič; 9.15 Roman v nadaljevanjih: Franček Rudolf: »Očka, vrni se nam zdrav domov!«; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 11.30 Opoldanski zbornik; 13.00 Radijski dnevnik; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Mladinsko popoldne; 17.00 Kratka poročila; 18.00 Kulturni dogodki; 18.45 Imena naših vasi. Pripravlja Pavle Merku; 19.00 Radijski dnevnik.

■ SOBOTA, 10. septembra, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Radijski mozaik; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 12.00 »Bom naredu st'zdice, čjer so včas b'le« — glasnik Kanalske doline; 13.00 Radijski dnevnik; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Mladinsko popoldne; 17.00 Kratka poročila; 18.00 »Počitnice... počitnice« — humoristična nadaljevanka; 18.40 Priljubljeni motivi; 19.00 Radijski dnevnik.

—o—

EVROPSKO EKUMENSKO SREČANJE

Te dni je bila objavljena vest, da bo tretje evropsko ekumensko srečanje čez leto dni ob Gardskem jezeru. Prejšnji srečanja sta bili v Franciji in na Danskem. Srečanja v Italiji se bodo udeležili predstavniki katoliške Cerkve in zastopniki stoštirinajstih nekatoliških Cerkva iz vse Evrope. Med drugimi bodo prisotni pravoslavni anglikanci, reformisti, luteranci, metodisti in baptisti.

Izdajatelj: Zadruga z o. z. »Novi list« — Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, št. 157 — Odgovorni urednik: Drago Legiša — Tiska tiskarna Graphart, Trst, ulica Rossetti 14, tel. 772151

Neverjetne prigode framasonskega mojstra Licija Gellija

■ nadaljevanje s 1. strani

švicarskih bankah. Puritanska Zeneva je seveda poskrbela za grešnega kozla, ki naj bi rešil njeno švicarsko čast. Gellija naj bi spravil na svobodo preko četvero zastraženih vrat sam samcat njegov ječar italijanskega porekla Edouard Ceresa — in to za manjšo vsoto denarja.

Licio Gelli je pritegnil pozornost italijanske in širše mednarodne javnosti šele v zadnjih letih. Toda nedvomno se mu je dotlej godila krivica, saj je njegova življenjska pot vseskozi bila vredna pozornosti več kot povprečnega žurnalističnega peresa. Svoje nenavadne spletkarske sposobnosti je Gelli dokazal že med drugo svetovno vojno, ko se je kot Mussolinijev republikanec povezal s prosovjetsko obveščevalno mrežo in spretno igral dvojno igro. Po večletnem delovanju v okviru raznih tajnih služb (ki jih med drugim baje ni nikoli povsem zapustil), pa je Gelli začel pridno in prav tako v tajnosti razvijati svoje talente v skrivnostnem svetu mogočnih prostozidarskih lož. Polagoma se je povzpел na sam vrh italijanskega framasonstva in, kot znano, postal vodja tajne lože Propaganda 2 (krajše P2), v kateri se je tudi po njegovi zaslugi znašla pisana družba visokih oficirjev, birokratov, častnikarjev, sodnikov in vplivnih politikov, in to ne samo iz Italije, temveč tudi iz nekaterih južnoameriških držav, predvsem iz Argentine in Urugvaja. S spletkarjenjem, posredovanjem in izsiljevanjem si je Gelli nagrmadil bajno bogastvo, predvsem pa izreden vpliv med italijanskimi in nekaterimi južnoameriški mogočniki.

Vse to se je dogajalo, kot rečeno, v strogi tajnosti. Da je Licio Gelli kaj več kot skromen podjetnik iz Arezza, je italijanska in širša javnost zvedela šele leta 1981, ko so nekateri italijanski preiskovalni sodniki začeli odkrivati, da se za mnogimi zločini in škandali skriva prostozidarska loža P2. Na začetku je kazalo, da bo odkritje seznamov članov te lože ter dokumentov, ki dokazujejo Gellijevo vsestransko spletkarjenje, povzročilo pravcati potres v italijanskih vladnih in drugih vplivnih krogih. Toda prah, ki se je tedaj dvignil, se je kmalu polegel in skoraj vse zakril. Razen nekaterih izjem so Gellijevi prostozidarski tovariši nekaznovano in brez večjih težav ohranili svoje položaje tako na političnem kot na drugih področjih. Sam Gelli se je pravočasno umaknil in našel varno zatočišče pri svojih južnoameriških prijateljih. Lanskega 13. septembra, ko ni nihče več verjel v možnost, da bi Gelli kdaj lahko prišel v roke italijanskim sodnim oblastem, pa je iznenadila vest, da so ga aretirali v prostorih neke švicarske banke. Vse je kazalo, da bodo italijanske oblasti dosegle njegovo ekstradicijo iz Švice prav sredi letošnjega avgusta, le nekaj dni po 10. avgustu, ko je Gel-

liju uspelo pobegniti iz champ-dollonskega zapora.

Kakšna bo nadaljnja usoda našega junaka, je seveda nemogoče predvideti. Vsekakor si je veliki mojster Licio Gelli že zaslužil častno mesto v galeriji velikih svetovnih pustolovcev in prevejanjih sleparjev. Zaradi svoje moči in povezanosti s skritimi velikimi lutkarji, ki marsikje odločilno vplivajo celo na mednarodne odnose, pa je verjetno prekosil svojega toskanskega rojaka in morda vzornika Pietra Aretina, ki je živel za renesanse in ki so ga zaradi njegovih zvez s tedanjimi mogočniki in izsiljevalskih sposobnosti imenovali »flagellum principium«. Prekosil je tudi Benečana Giovannijsa Casanova, ki ni znan samo po svojih galantnih avanturah, ampak tudi po svoji nadarjenosti na umetniškem in političnem področju ter po svojem neverjetnem begu iz beneških zaporov »Piombi«. Sam Giuseppe Balsamo, sicilijanski framason, ki je kot Casanova živel v 18. stol. in ki je bolj znan z imenom grof Cagliostro, se s svojimi čarodejskimi in šarlatanskimi sposobnostmi, s katerimi je očaral marsikatero tedanjo kronano glavo v Evropi, lahko skrije pred svojim mlajšim framasonskim bratom Gellijem.

Dejstvo, da se tak človek, kot je Gelli, povzpne iz statusa povprečnega človeka tako visoko na družbeni lestvici, ni ravno vsakdanja stvar. Način, kako je to dosegel (brezobzirne špekulacije, izsiljevanje visokih osebnosti ipd.), pa dokazuje ne samo Gellijevo svojevrstno spretnost, ampak tudi da je družbeno okolje, v katerem se je tako povzpел, marsikje nezdravo. In tu ne mislimo samo na italijansko in razne latinskoameriške družbe, ampak tudi na omikano Francijo, kjer se je z neverjetno lahkoto izgubila sled za champ-dollonskim ubežnikom, predvsem pa na urejeno in visoko omikano Svico. Vse prej kot neosnovana je namreč domneva, da je Gelliju omogočila pobeg iz zapora veliko višja pomoč od one, ki mu jo je lahko nudil skromni čuvaj. Ni nobena skrivnost, da je Švica banka sveta, ki varno hrani ne samo poštene prihranke, ampak tudi zaklade najrazličnejših goljufov, kriminalcev, mafijcev in celo trinogov tako z Zahoda kot z Vzhoda, s Severa in Juga. Od varovanja nepoštenega denarja do varovanja njegovih lastnikov pa je korak zelo kratek.

—o—

ŽIVLJENJE V VESOLJU

Skupina ameriških znanstvenikov je v meteoritu, ki je pred kratkim padel v Avstraliji, odkrila znake nekaterih organskih kislin, ki so sestavni deli celic, oziroma genov. To odkritje močno poveča možnost, da bi se tudi v vesolju nahajalo življenje.

Vrhunsko srečanje Shultz - Gromiko

Prihodnji teden se bosta srečala v Madridu sovjetski in ameriški zunanji minister Gromiko in Shultz. Oba sta sprejela vabilo španske vlade, da se od 7. do 9. septembra sestanejo v Madridu zunanji ministri petintridesetih držav, ki sodelujejo pri Konferenci o evropski varnosti in sodelovanju. Že zdaj je pozornost političnih opazovalcev pritegnilo vrhunsko srečanje, tako da je splošno zasedanje zunanjih ministrov kar nekoliko v ozadju. Shultz in

Gromiko sta se zadnjič sestala lansko jesen med splošnim zasedanjem Združenih narodov v New Yorku.

V Washingtonu so izjavili, da si bo Shultz v Madridu prizadeval, da bi tudi Malta dala svoje soglasje osnutku sklepnega dokumenta Konference o evropski varnosti in sodelovanju. Tako bi se lahko konferenca uspešno končala, potem ko se je vlekla v nedogled zaradi polemik med vzhodnimi in zahodnimi državami.

Slovo od msgr. Rutarja

Ko je bila naša prejšnja številka že v tisku, se je razširila vest, da je v Gorici dne 3. avgusta v 97. letu starosti umrl msgr. Anton Rutar in je Novi list še utegnil objaviti osmrtnico. Pokojnik, ki je po lanskem zlomu noge začel vidno pešati, se je tega dne že zjutraj počutil slabo; prepekljali so ga v bolnišnico, kjer pa je kmalu zatem umrl.

Pogreb je bil v petek, 5. avgusta dopoldne v Pevmi, kjer je msgr. Rutar kot tamkajšnji nekdanji župnik želel biti pokopan. Njegovo truplo so pred pogrebom prepekljali v župnijsko cerkev, ob enajstih pa se je s somaševanjem začela pogrebna slovesnost. Prisotni so bili številni duhovniki obeh narodnosti iz goriške nadškofije, mnogi duhovniki so prihiteli tudi iz Slovenije, iz pokojnikove rodne Drežnice pa se je poleg sorodnikov udeležil pogreba tudi tamkajšnji cerkveni pevski zbor. Pevska župnijska cerkev, poslikana s Kraljevimi stenskimi slikami, se je tako povsem napolnila z domačini in tudi pogrebci, ki so pripeli od drugod. Somaševanje in pogrebni obred je vodil msgr. Franc Močnik, govor po evangeliju pa je imel msgr. Andrej Simčič. Poudaril je misel, da slovo od tako uglednega slovenskega duhovnika pravza-

prav ne doživljamo v žalosti, temveč v znamenju krščanskega upanja, opozoril je na njegovo zvestobo Cerkev in narodu skozi vse dolgo življenje. Dejal je, da je to bil res mož v pravem pomenu besede. V imenu goriških slovenskih duhovnikov je spregovoril msgr. Oskar Simčič, msgr. Luigi Ristits pa se je od pokojnika poslovil v imenu odsotnega goriškega nadškofa; prebral je tudi papežev brzojav, poslan goriški Cerkev ob Rutarjevi smrti. Med mašo sta na koru prepevala moški zbor, sestavljen iz združenih goriških pevcev, ki ga je vodil Franc Valentinčič, ter mešani zbor iz Drežnice. Oba zbora sta zapela tudi na grobu. V cerkvi so izrekli javno priznanje gdč. Gizeli, ki je pok. Rutarju toliko let zvesto služila kot gospodinjska pomočnica.

Smrt msgr. Rutarja je velika izguba za vso slovensko Cerkev in narod nasploh, saj je bil najstarejši slovenski duhovnik, pa tudi s svojim delom, naj omenimo le poučevanje ter upravne vloge v goriškem bogoslovju in reševanje goriške semeniške knjižnice med prvo svetovno vojno, se je trajno zapisal v kulturno preteklost goriškega ljudstva. Med obema vojnama je na narodnoobrambno področju sodeloval z močno skupino goriških javnih delavcev krščansko socialne usmeritve, tako zlasti z dr. Engelbertom Besednjakom, Virgilom Šekom, Antonom Vukom, inž. Josipom Rustjo (slednji tudi počiva na pevmskem pokopališču). Z Rutarjem je odšel od nas še eden poslednjih živčih mož, ki so od blizu in dejavno posegali v narodnoobrambno delo na Goriškem zlasti v prvi polovici tega stoletja. Omeniti velja tudi njegovo prijateljstvo z voditeljem beneških Slovencev msgr. Ivanom Trinkom in prizadevanje za ustanovitev ter redno izhajanje *Trinkovega koledarja*.

Ob smrti msgr. Rutarja so poslali sožalje slovenski škofje Suštar, Lenič in Kvas iz Ljubljane, Jenko iz Kopra ter Kramberger in Snej iz Maribora.

MEDNARODNO FINANSIRANJE ZA NOVE JUGOSLOVANSKE AVTOCESTE

Evropska investicijska banka je Jugoslaviji dodelila več kot 90 milijard lir kreditov za gradnjo petih odsekov glavne avtoceste, ki bo povezala severne in južne predele države. To finansiranje temelji na finančnem protokolu dogovora med Evropsko skupnostjo in Jugoslavijo, ki predvideva do leta 1985 več investicijskih posojil za jugoslovanske naložbe, ki predstavljajo korist za širšo skupnost.

BEGIN Odstopil

V nedeljo, 28. avgusta, je med rednim zasedanjem izraelske vlade njen predsednik Menahem Begin nepričakovano napovedal svoj odstop. Kljub prigrvarjanju članov vlade in voditeljev strank vladne večine je Begin svoj odstop nepreklicno potrdil pretekli torek. Tako Begin zapuša izraelsko politično pozornico v trenutku, ko Izrael doživlja hudo gospodarsko, a tudi politično krizo. Zlasti izraelski poseg v Libanonu, ki se, kot znano, še ni končal, je med drugim globoko razdelil izraelsko javno mnenje. V tej zvezi je omembe vredno, da je Begin pretekli torek sprejel posebnega Reaganova odposlanca za Bližnji vzhod McFarlana, ki je od njega zahteval, naj zaenkrat ne umakne izraelskih čet iz sedanjih položajev v Libanonu, da bi preprečili zaostroitev tamkajšnje državljanske vojne.

KONEC ŠOLSKIH POČITNIC

S koncem avgusta se končujejo tudi šolske počitnice. Danes, v četrtek, 1. septembra, se namreč na vseh višjih srednjih šolah začnejo popravni izpiti. Pri tem dodatnem delu lanskega šolskega leta je v Italiji zainteresiranih okoli 600.000 dijakov, to je skoro ena tretjina vseh dijakov višjih srednjih šol. Do 9. septembra bodo morali biti znani končni rezultati. Novo šolsko leto se bo na vseh stopnjah začelo 15. septembra. V primerjavi z lanskim letom ni predvidenih nobenih novosti. Šola se bo končala 16. junija, to se pravi, da bo skupno 216 šolskih dni.

POLITIČNA NAPETOST NA FILIPINAH

Na Filipinah se zaostruje politična napetost, ki že nekaj časa tli v državi in ki je močnejše bruhalna na dan ob umoru najuglednejšega voditelja tamkajšnje opozicije Benigna Aquina. Skoraj milijonska množica, ki se je v sredo 31. avgusta udeležila Aquinovega pogreba, je pogrebne svečanosti izrabila tudi za politično manifestacijo proti režimu Ferdinanda Marcosa, ki je med drugim osumljen, da je neposredno odgovoren za Aquinov umor.

Medtem se širijo govorice, da se zdravstveno stanje predsednika Marcosa naglo slabša in pojavljajo se ugibanja o morebitnem nasledstvu. Nekateri so mnenja, da utegne Ferdinand Marcos naslediti njegova žena Imelda, drugi pa izražajo bojazn, da ne bi oblasti prevzela vojska. Med slednjimi je predsednik Združene demokratske enotnosti Laurel, ki zastopa 12 opozicijskih strank. Da bi preprečili omenjeno nevarnost, je te dni Laurel predlagal takojšnjo ustanovitev enotne začasne vlade, ki naj bi čez leto dni razpisala volitve po odobritvi nove ustave.

Politična bodočnost Filipin pa bo vsekar odvisna tudi od Združenih držav Amerike, ki imajo na otokih te države strateško izredno važna vojaška oporišča.

»SOLIDARNOŠČ« ŠE ŽIVI

Te dni poteka tretja obletnica podpisa znanega sporazuma med poljsko vlado in delavci, ki jih je vodil sindikalist Lech Walesa. Za to priložnost je sedaj ilegalen sindikat Solidarność oklical stavko, ki naj bi se odražala predvsem v bojkotiranju javnih prevozov. Iz Poljske pa prihajajo vesti, da se je stavka razrasla v veliko protivladno manifestacijo, ki se je je udeležilo nepričakovano veliko število ljudi. Očitno poljski sindikat Solidarność še živi.

Kongres Svetovne zveze psihiatrov

V dneh od 10. do 16. julija je bil na Dunaju kongres Svetovne zveze psihiatrov. Kongresu je predsedoval dunajski profesor svetovnega slovesa Hans Strotzka, ki je ob otvoritvi podal izčrpen referat o problemih sodobne psihiatrije. Strotzka se je v svojih tehtnih izvajanjih med drugim pomudil ob perečem vprašanju političnega izrabljanja psihiatrije. Gre za vprašanje, ki je dramatično prišlo v ospredje že na svetovnem kongresu psihiatrov, ki je bil 1. 1977 v Honolulu, in na katerem je bila zlasti Sovjetska zveza obtožena, da izkorišča psihiatrijo v politične namene. Tako je prišlo do spora in odkritega razkola med Svetovno zvezo psihiatrov in nekaterimi državami vzhodnega bloka. Razkol se do sedaj še ni poravnal, kot dokazuje dejstvo, da so bile na dunajskem kongresu odsotne vse vzhodne države razen Madžarske in Vzhodne Nemčije. V tej zvezi velja omeniti, da so sovjetski, bolgarski, češkoslovaški ter kubanski psihiatri pred časom celo izstopili iz Svetovne zveze in zaenkrat nič ne kaže, da bi se stvari v kratkem lahko poravnale.

Kaj so na kongresu psihiatrov v Honolulu očitali Sovjetski zvezi? Predvsem to, da uporablja psihiatrijo v politične namene in sicer kot sredstvo za represijo političnih oporečnikov. Seveda Sovjetska zveza ni osamljen primer, saj uporabljajo psihiatrijo kot sredstvo za represijo disidentov tudi v drugih vzhodnih državah, pa tudi v nekaterih državah Latinske Amerike. Vsekakor gre za pojave, ki postavljajo psihiatre pred dramatična vprašanja, saj so v kričečem nasprotju z osnovnimi načeli vsakršne zdravniške etike.

Na dunajskem kongresu je bilo veliko govora tudi o pravilnem oz. nepravilnem uporabljanju raznih farmacevtskih preparatov v psihiatriji. Po splošnem mnenju se v današnji psihoterapeutiki preveč uporabljajo razna zdravila, ki bolniku prinašajo le kratkotrajno pomiritev, a počasi uničujejo njegov organizem in še zlasti njegovo voljo ter duševno dinamičnost. Kot dokaz, da se je po svetu pretirano in zaskrbljujoče razširil takšen način zdravljenja umskih bolezni, je prof. Hans Strotzka predstavil kongresu seznam,

dalje na 6. strani ■

Tečaji za poklicno izobraževanje

Slovenski deželni zavod za poklicno izobraževanje organizira v šolskem letu 1983/84 sledeče tečaje v tržaški pokrajini:

1. Dvoletni tečaj s kvalifikacijo za mizarje (I. letnik);
2. Dvoletni tečaj s kvalifikacijo za tajnice v podjetju (I. letnik);
3. Tečaj s kvalifikacijo za analiste programerje;
4. Tečaj abžurniranja za fiskalno vodenje trgovskih in gostinskih obratov;
5. Posebni tečaj iz kmetijstva: vinogradništvo in kletarstvo;
6. Posebni tečaj iz kmetijstva: gojenje oljk;
7. Posebni tečaj iz kmetijstva: fitopatološka zaščita kultur;
8. Posebni tečaj iz kmetijstva: vodenje združnih obratov.

V goriški pokrajini:

1. Tečaj specializacije za programerje elektronskih računalnikov;
2. Posebni tečaj iz kmetijstva: vinogradništvo in kletarstvo.

Vpisovanje in podrobnejše informacije do 17. septembra od 10. do 12. ure:

v Trstu: na sedežu Zavoda, ul. Carducci 8/II, tel. 730210; na sedežu Kmečke zveze, ul. Cicerone 8/A, tel. 62948 (za tečaje iz kmetijstva).

v Gorici: na sedežu Slovenskega deželnega gospodarskega združenja, Travnik 11, tel. 32844; na sedežu Kmečke zveze, ul. Malta 2, tel. 84644 (za tečaj iz vinogradništva).

Gospodarska kriza na Tržaškem

Že itak tradicionalno šibko tržaško gospodarstvo pretresa zadnja leta izredno huda kriza. Tržaška trgovina na drobno je bila, kot znano, posebno hudo prizadeta od lanskih ukrepov jugoslovanskih oblasti, ki so močno zavrla osebni promet z onkraj meje. Toda v hudi stiski se nahajajo tudi druge osnovne postavke tržaškega ekonomskega življenja, kot so pristanišče, ladjedelnice, tovarna Velikih motorjev, štivanska papirnica itd.

Vse to se seveda odraža v neprestanem krčenju števila delovnih mest in v čedalje pogostejšem in obsežnejšem poseganju po dopolnilni blagajni. Tako se s pričetkom tega tedna nahaja v dopolnilni blagajni 687 delavcev tovarne Velikih motorjev, ki skupno zaposluje skoraj 2.800 ljudi. Gre za ukrep, ki bo veljal najmanj tri mesece.

Alarmantne vesti prihajajo tudi iz štivanske papirnice. Delničarska družba, ki upravlja papirnico, napoveduje, da bo morala že v jeseni močno skrčiti proizvodnjo

Družino našega goriškega dopisnika Emila Valentinčiča je osrečila prvorojenka MARTINA. Srečnima staršema Ani in Emilu iskreno čestitamo, mali Martini pa voščimo vse najboljše na življenjski poti.

Malemu Tomažu Špacapanu se je pridružila sestra VERONIKA. Mami Kati in očku Mirku najpriskrneje čestitamo.

in torej število zaposlenih, če ne bo v najkrajšem času dosegla obsežne podpore. Družba zahteva posebno finančno pomoč deželne finančne družbe »Friulia« ter neposreden poseg deželne uprave v reševanje krize.

Zdi se, da je tržaška gospodarska kriza nekakšna izjema v okviru dežele Furlani-

je - Julijske krajine. Iz podatkov, ki jih je te dni objavilo Deželno združenje trgovinskih zbornic, namreč izhaja, da je gospodarska kriza v naši deželi povprečno blažja kot drugod po Italiji. Vrednost bruto proizvodnje Furlanije - Julijske krajine se je namreč v zadnjem letu zvišala za 16,9 odstotkov in torej za malenkost preseгла letno inflacijsko stopnjo. Največji porast vrednosti bruto proizvodnje so zabeležili v kmetijstvu.

Avgust Černigoj 85-letnik

Nestor likovnih umetnikov Avgust Černigoj je 24. avgusta praznoval 85-letnico svojega delovnega in izvirnega ustvarjalnega življenja. Rodil se je leta 1898 pri sveti Ani v Trstu. Njegov prispevek k rasti likovne umetnosti od prvih konstruktivističnih zamisli po prvi svetovni vojni, ki ga postavljajo med pionirje sodobne umetnosti ne samo na Slovenskem in na Tržaškem, ampak tudi v italijanskem okviru, pa do svojih najnovejših stvaritev je velikega pomena. Avgust Černigoj se je ohranil v duhu mlad in vse njegovo ustvarjanje označuje stalno iskanje novega, izvirnega. V svojem delu je sledil in sledi le klicu umetnostnega ustvarjanja in ni nikoli zapadel skušnjavam komercialne tlake, ki uničuje umetnostni elan. Velik je njegov delež pri umetnostni vzgoji generacij slovenskih študentov na višjih srednjih šolah v Trstu in pri mentorstvu cele generacije likovnih ustvarjalcev, ki so se v zadnjih letih uveljavili tudi na evropski ravni. Zaradi svoje odkritosti, avantgardnosti in nekompromisnosti je bila njegova pomembnost zasenčena veliko let, na srečo pa ga je čas postavil na zaslužno mesto. Pričelo se je pred desetletji, ko so mu najuglednejši tržaški italijanski umetniki z Mascherinijem na čelu javno priznali izvirno ustvarjalnost in vodilno vlogo, ki jo je imel pri rasti likovne umetnosti v Trstu. V zadnjem desetletju je slovenska umetnostna kritika podrobno osvetlila Černigojevo vlogo. Pri tem se je še zlasti izkazal umetnostni zgodovinar Peter Krečič. Avgust Černigoj je l. 1976 prejel največje slovensko kulturno priznanje, Prešernovo nagrado. Ob petinosemdesetem rojstnem dnevu mu voščimo, da bi doživel še veliko ustvarjalnih let.

OBČINSKI SVET V TRSTU

Tržaški občinski svet se bo ponovno sestel 16. septembra na prvi seji po odstopu prejšnjega odbora, ki so ga sestavljali člani Liste za Trst ter laičnih in socialističnih strank. Po dolgotrajnih pogajanjih napovedujejo zdaj sestavo nove koalicije, v kateri bodo sodelovali Krščanska demokracija, socialisti, socialni demokrati, republikanci, liberalci in Slovenska skupnost. Vodstvo Liste za Trst je namreč sklenilo slediti volji svojih volilcev, ki nasprotujejo sodelovanju s Krščansko demokracijo. Lista bo torej po vsej verjetnosti ostala v opoziciji tako v občinskem svetu kot na pokrajini.

PREJELI SMO:

Nekaj pripomb k članku o goriških radijskih postajah

V Primorskem dnevniku z dne 14. avgusta je bil na goriški strani objavljen članek o goriških radijskih postajah z naslovom »Veliko glasbe na zasebnih radijskih postajah«. V njem smo zasledili marsikatero netočnost, kar je velika škoda, ker bi sicer omenjeni spis lahko bil podroben pregled delovanja goriških zasebnih postaj.

Ni res, kot trdi pisec, da le-te oddajajo »vse, razen klasične glasbe, predvsem pa zadnje novosti«. Radijske postaje imajo precej raznolik program in oddajajo tudi klasično glasbo. Naj pisec omenjenega članka ne misli, da vsi hlepijo le po »zadnjih novostih« na področju lahke glasbe. Precej je programov o ljudski glasbi, o revivalu, in končno o klasični glasbi. Omenjene »zadnje novosti« poslušala relativno omejena plast poslušalcev, to so tisti med 13. in 20. letom, medtem ko sledijo radijskim oddajam tudi drugi poslušalci, ki imajo pač drugačne okuse.

Nekaj pripomb bi imeli tudi glede naštevanja radijskih postaj v Gorici. »Edinega do sedaj slovenskega radia na Goriškem, Radia Standrež«

kot piše Primorski dnevnik, sploh ne moremo šteti kot slovenskega, saj tudi člankar prizna, da je oddajal pretežno v italijanščini, le od časa do časa je bilo kaj slišati v izredno slabi slovenščini.

Ni res, da Ljudski radio »oddaja tudi (čeprav malo) v slovenščini«. Resnici na ljubo oddaja v našem jeziku po dve uri dnevno (razen ob nedeljah) od 20h do 22h. Če bi imel več slovenskih sodelavcev, bi imel tudi več slovenskega programa. Oddaje v slovenščini so le deloma glasbene. Na sporedu so redno posnetki raznih prireditev, koncertov, intervjuji, športne oddaje, ki so posvečene predvsem goriškemu Sportnemu združenju Olympii, okrogle mize, debate s poslušalci, politični in kulturni komentarji, oddaje za otroke itd.

Slovenski spored Ljudskega radia je torej precej pester pa tudi po drugih zasebnih radijskih postajah je stanje veliko bolj raznoliko, kot izhaja iz omenjenega članka, ki je bil po našem mnenju sestavljen zelo površno.

Poslušalci Ljudskega radia

Gorica v mednarodnem vzdušju

V preteklih in teh dneh je goriško mesto središče pomembnih mednarodnih prireditev. Najprej je bil na vrsti mednarodni folklorni natečaj, katerega se je udeležilo lepo število skupin iz raznih evropskih držav. Nastopi so se odvijali v glavnem na goriškem gradu, kjer je v teh dneh tudi zelo živahno zaradi velike prireditve Vinmondo. Najbolj svojevrsten je bil sprevid folklornih skupin v nedeljo popoldne od spominskega parka na Korzu do goriškega gradu, kjer je bilo tudi nagrajevanje najboljših skupin. Nagrade so bile razdeljene v tri kategorije; v prvo so se uvrstile folklorne skupine iz Švedske, Španije in Madžarske, v drugo Irska, Sar-

dinija in Romunija, v tretjo pa skupina Kostolac iz Jugoslavije, Avstrije in Češke. Ta mednarodna manifestacija vzbuja vedno veliko pozornost in privabi vsako leto kvalitetne skupine iz raznih evropskih držav.

Isto bi lahko rekli tudi o zborovskem tekmovanju »C.A. Seghizzi«, ki ga letos že triindvajseto leto zaporedoma organizira istoimenski goriški zbor. Ta prireditev si je pridobila v evropskem in tudi širšem okviru velik sloves, tako da se že vrsto let Gorica lahko upravičeno ponaša, da je prestolnica zborovskega petja. Celotna prireditev se odvija na več ravneh: pozornost je posvečena zborovskemu tekmovanju, zanimiv pa je tudi strokovni posvet o zborovskem petju. V teh dneh so na programu tudi razna srečanja na županstvu pa med samimi pevskimi skupinami, nekateri zbori pojejo po goriških in okoliških cerkvah pri mašah v nedeljo, spet drugi zbori pridejo v stik z zbori v bližnjih krajih Gorice, tako da je praktično to tekmo-

vanje neko stalno srečanje, kontaktiranje in prenašanje pevskega bogastva, s tem pa tudi prijateljstva in odprtosti.

V teh dneh je v Gorici bila tudi otvoritev velike enološke prireditve Vinmondo, ki jo je organizirala dežela Furlanija-Juljska krajina (odborništvo za turizem) v sodelovanju s krajevnimi upravami in ustanovami. Gre za veličastno pobudo, ki ima v glavnem namen prikazati in ponuditi drugim državam naš vinski pridelek. Če bo ta prireditev dosegla ta cilj, ne moremo vedeti. Dejstvo pa je, da naše vino potrebuje precej pozornosti pri drugih odjemalcih. Praviijo, da je v briških in furlanskih kletih precej lanskega vina, ki bi ga bilo treba razprodati, da ne bo še letošnje ostalo v zalogi. Če se povrnemo na Vinmondo, moramo reči, da ni to bila samo trgovskoturistična pobuda, ampak da je v njenem okviru bilo tudi precej kulturnih prireditev, razstav, posvetov.

Naj omenimo še, da bo sredi septembra v goriškem Avditoriju 2. violinski natečaj »R. Lipizer«, ki je tudi mednarodnega značaja in je ob lanski, prvi izdaji, zabeležil velik uspeh.

SLOVENSKA SEKCIJA NA TEHNIČNEM ZAVODU V GORICI

V teh dneh je ministrstvo za šolstvo odobrilo dekret za ustanovitev slovenske sekcije pri tehničnem zavodu G. Galilei v Gorici. Ta zavod je v pristojnosti pokrajinske uprave in kolikor nam je znano, je prav pokrajinska odbornica Marija Ferletič mnogokrat posredovala v Rimu na ministrstvu, da je prišlo do tega dovoljenja. Tako imajo sedaj slovenski študentje tudi v Gorici možnost, da obiskujejo ta zavod; seveda je vse odvisno od števila vpisanih in zato je prav, da se nemudoma prijavijo na tajništvo te šole tisti, ki nameravajo izbrati to smer višjega šolanja. Tako imamo sedaj v Gorici še kar lepo število njihovih zavodov, kar nam daje poguma, da bodo v bodočnosti naši dijaki lahko posečali vse vrste šol. Ko in če bo prišlo do reforme, pa se bodo stvari verjetno spremenile; zaenkrat je treba izbirati med zavodi, ki že obstajajo dolgo ali samo nekaj let. Tem se je sedaj pridružil še tehnični zavod.

Poravnajte naročnino!

Olympia - Terpin uspešna

Igralci goriške odbojarske ekipe Olympia-Terpin, ki so v zadnji sezoni opravili uspešno prvenstvo v C-2 ligi, so odšli na desetdnevno začetno pripravo v Radence na Štajersko. Kot že lani so se udeležili tekem, ki jih organizirajo v okviru mednarodnega pomurskega sejma v Gornji Radgoni.

Turnir se je vršil preteklo nedeljo na odprtem igrišču v bližnji vasi Apače. Udeležilo se ga je pet ekip in sicer poleg zmagovalne Olympie-Terpin še ekipa Lovše, Apače, Lenart in veterani Apače, ki so zasedle ob koncu tudi tak vrstni red. Memorial je bil posvečen dr. Toplaku, kulturnemu in vsestranskemu apaškemu delavcu.

Goriški igralci so sicer šele začeli pripravo na novo prvenstvo, ki jih čaka v C-2 ligi. Ekipa je tudi bistveno pomlajena, saj bodo uvrstili v letošnjo postavo več mladih igralcev, ki kažejo dobre talente in dobro igro, vendar jim manjka še pri-

merna izpopolnitev in izkušenosti. To bo skušal v desetdnevni in seveda naslednjih pripravah odpraviti trener Dušan Carli, ki je že prej skrbel za ekipo, razen lani.

Z uspehom v Gornji Radgoni — Olympia-Terpin je namreč dobila vse štiri tekme — je goriška ekipa dokazala, da lahko od nje pričakujemo dobrih rezultatov v novi sezoni. Pokal je podelila g. Toplak, vdova po zaslužnem možu. Za goriško postavo so igrali: Igor, Štefan in Marko Cotič, Beni Kosič, Damijan, Andrej in Simon Terpin, Igor Spacapan, Luka Marassi, Lucio Battisti. Seveda ekipa ni bila popolna, ker se teh priprav niso mogli udeležiti nekateri boljši igralci Olympie.

Fantje-Olympijci so se že vrnili v Gorico. Izrazili so zadovoljstvo nad 10-dnevnim treningom, med katerim so lahko spoznali vrsto novih odbojarskih prijemov. Upamo, da pomeni to obetajoč začetek letošnjega prvenstva te slovenske ekipe na Goriškem.

Zaključeno potovanje dveh Goričanov po reki Yukon

Pred nekaj tedni se je zaključilo pustolovsko potovanje Tomaža Devetaka in Armena Katchikiana po reki Yukon na ameriškem divjem severu. Plovbo sta zaključila 13. avgusta, ko sta priplula v Emmonak, nekaj milj od Beringovega morja. Od indijanskega naselja Tanane, ki je približno na pol poti, pa do morja, sta rabila nekaj več kot en mesec zaradi slabega vremena in vetra. Celotno potovanje od White Horse, od brzic Belega konja, do morja je trajalo točno 65 dni, kar je izreden tempo. Fanta sta bila letos prva, ki sta preplula vseh 3000 kilometrov. Na to pot se namreč poda vsako leto mnogo mladih (precej jih je tudi iz Evrope), dosti pa jih utone,

ker je reka, predvsem ob zgornjem toku, nevarna.

Iz Emmonaka sta šla v St. Marys, kjer je majhno letališče, odtod pa v Anchorage, ki ima direktno povezavo z Londonom. Tomaža smo obiskali, ko se je vrnil domov 22. avgusta po tridesetih urah vožnje z vlakom med Londonom in Gorico.

Med plovbo sta marsikaj doživela, saj sta imela srečo (ki bi lahko bila tudi nesreča), da sta poleg ostalih »normalnih« medvedov videla tudi orjaškega Brownbeara (Kodiakovega medveda), ki je največji na svetu. Opazovala sta tudi ogromne lose, srečala sta se z risi itd. Proti koncu plovbe se je pokrajina menjala: reka je gore pustila za seboj in se spustila v tundro. Od štarta v White Horse pa do Russian Mission na Aljaski živijo indijanski narodi jezikovne skupine Atabaška, niže pa Eskimi. Belci so večidel le v Dawsonu, nekdanji prestolnici zlatokopov, niže ob reki so le posamezniki. Goričana sta o Indijancih odnesla zelo slab vtis, ker so predani alkoholu in so večkrat nevarni predvsem belcem. Praviijo, da je marsikateri beli popotnik v tistih krajih izginil brez sledu. Eskimi so mirnejše narave in so tudi slabše oboroženi.

Ob poti sta se naša fanta ustavila v kraju Blend River, 40 milj od Tanane, kjer je nahajališče dinosavrov in mamutov. Živali so vklenjene v oklep ledenika, ki ga počasi topi reka.

Poleg tega sta Goričana doživela še marsikaj drugega, kar bi bilo predolgo opisovati. Tomaž Devetak pravi, da se bo čez dve leti morda spet odpravil na podobno pustolovščino. Mikalo bi ga pluti po reki Nahanni na kanadskem severozahodu. Ime Nahanni pomeni »smrtonosen«. Reka teče skozi kanjon, ki se imenuje Dolina brez ljudi ali pa tudi Peklenska vrata.

G. R.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Zanimiva knjiga v italijanščini o Slovencih v Trstu

Tržaška pokrajinska uprava je pred dnevi izdala 218 strani obsežno, prijetno oblikovano knjigo »Introduzione alla storia culturale e politica slovena a Trieste nel '900« (Uvod v kulturno in politično zgodovino Slovencev v Trstu XX. stoletja). Uredil jo je prof. Jože Pirjevec, ki je na-

KONGRES SVETOVNE ZVEZE PSIHATROV

■ nadaljevanje s 3. strani

ki ga je objavil ameriški »National Institut of Mental Health«, v katerem je navedenih preko tisoč različnih pomirjevalnih sredstev, ki jih je danes mogoče nabaviti na povprečnem zapadnem farmacevtskem tržišču. K temu pa je treba dodati, da danes obstajajo med psihiatri zelo deljena mnenja o načelni učinkovitosti raznih farmacevtskih preparatov pri zdravljenju posameznih umskih bolezni. Tako so npr. na dunajskem kongresu zagovarjali zelo različna stališča o zdravljenju raznih oblik shizofrenije. O tem vprašanju se je med udeleženci kongresa vnela precej ostra polemika, v kateri so izstopali Spanec Lamano ter Nemca Hippus ter Haase.

V številnih posegih na dunajskem kongresu je bilo nadalje poudarjeno, da je tudi v razvitejših področjih sveta še veliko psihiatričnih bolnišnic, ki so podobne zaporom. Se vedno je markiranje normalna praksa, da se umske bolnike predvsem popolnoma oddalji od družbenega življenja s tem, da se jih zapre v bolnišnice, v katerih nemalokrat postanejo pravi poizkusni kunci pri eksperimentiranju raznih zdravil ali terapevtskih tehnik. V tej zvezi je že omenjeni prof. Strotzka pohvalil »herojsko odločitev« italijanskega žala že pokojnega psihiatra Franca Bassaglia, ki je prvi v Evropi dal zapreti umobolnice in začel iskati nove oblike zdravljenja izven bolniškega obzidja. Res je, da je bila Bassaglijeva revolucija v italijanski psihiatriji v marsičem površna in ne povsem premišljena. Toda mnogi udeleženci dunajskega kongresa so izrazili prepričanje, da bodo »italijanski vzorec« prej ali slej posnemale tudi druge države. Da Bassaglia zavzema resnično pomembno mesto v današnji psihiatriji, je razvidno tudi iz dejstva, da je dunajski kongres posvetil temu italijanskemu psihiatru in njegovim teorijam poseben simpozij.

M. P.

—O—

SLOVENSKA SKUPNOST - Sekcija Dolina vabi na tradicionalni

Naš praznik

Odvijal se bo na prostoru pri občinskem gledališču »F. Prešeren« v Boljuncu.

V soboto, 3. septembra: odprtje kioskov in od 20. ure dalje ples ob zvokih ansambla Pomlad.

V nedeljo, 4. septembra: odprtje kioskov ob 15. uri. Ob 17.30 izvajanje kulturnega programa: mladinska godba na pihala iz Umaga, deklški pevski zbor Slovenski šopek iz Mačkolj, nastop folklorne skupine Kud Uljanik iz Pulja. V imenu sekcije bo spregovoril tajnik Sergij Mahnič. Zvečer igra ansambel Pomlad.

Praznik se nadaljuje v ponedeljek, 5. septembra zvečer vedno z ansamblom Pomlad.

pisal kakih 40 strani dolg uvod. V ostalem obsega knjiga izbor literarnih, a tudi narodno in politično pomembnih besedil v Trstu delujočih ljudi našega stoletja. Prevode so prispevali Paolo Privitera, Diomira Fabjan Bajc, Jolka Milič, Marija Cenda Klinc, Patrizia Raveggi in Vinko Beličič (lastna pesem). Objavljene so še celostranske reprodukcije umetniških del sodobnih tržaških slovenskih ustvarjalcev in pa pomembnejših dokumentov oz. publikacij.

Knjiga je namenjena dijakom višjih srednjih šol z italijanskim učnim jezikom. Se prejšnja pokrajinska uprava je sklenila, da na tak način približa tu živeči skupnosti in predere zid molka, nepoznavanja in predsodkov na italijanskih straneh. Zato verjetno publikacija ne bo prišla v knjižniški obtok.

Uvod Jožeta Pirjevca bi zaslužil obsežno obravnavo, saj prikazuje našo prisotnost v Trstu od »pomladi narodov« do danes, z omembo tudi prejšnjih obdobij. Del, ki obravnava povojno dobo, je mogoče preveč posvečen le kulturno-literarnim vidikom, manj družbeno-političnim.

Izbor avtorjev je v glavnem potrditvev oz. ilustracija trditvev v uvodnem delu. Med narodno in družbeno pomembnimi prispevki najdemo spise Vrdelskega, Etbina Kristana, Henrika Tume, Zorke Kvedrove, Vladimira Martelanca, Josipa Vilfana, Jakoba Ukmarja, Pinka Tomažiča, Aleša Lokarja, Pavleta Merkušja; med književniki pa Srečka Kosovela, Iga Grudna, Vladimira Bartola, Borisa Pahorja, Alojza Rebule, Milana Lipovca, Josipa Tavčarja, Vinka Beličiča, Miroslava Košute, Marka Kravosa, Filiberta Benedetiča, Marije Mijot in Brune Pertot.

Upati je, da bo knjiga dosegla svoj namen: da ne bo poslastica za redke ljubitelje, temveč študijsko in diskusijsko orodje mlade generacije odprtih italijanskih someščanov.

PETO SREČANJE PISATELJEV MANJŠINSKIH NARODOV

Konec prejšnjega tedna so se na Obirskem pri Železni Kapli na avstrijskem Koroškem srečali na svojem petem seminarju književniki raznih manjšinskih narodnih skupnosti, ki so razen kake izjeme povezani z jugoslovanskim prostorom. Ena osnovnih tem. o katerih je bilo govora na letošnjem srečanju, se je glasila: Zakaj pišem? Na seminarju je bila dana tudi možnost za spoznavanje kulturnega in zlasti književnega življenja posameznih narodnih skupnosti. Tako je med drugim ravnatelj slovenske gimnazije v Celovcu prof. Reginald Vospernik predstavil prvo številko revije Celovski zvon. Nova revija je krščansko usmerjena in namerava biti vseslovenska predvsem v geografskem smislu. Njena uredništva bodo namreč v središčni Sloveniji (Ljubljana), v zamejstvu (Celovec in Trst) in zdomstvu (Buenos Aires, Toronto), izhajala pa bo v Celovcu. Prva številka Celovskega zvona bo predstavljena tudi v Trstu in sicer v petek, 2. septembra, v okviru prvega študijskega dneva Draga 83.

TEČAJ UMETNIŠKE DRAMSKE IGRE

Po lanskem uspehu goriški »Piccolo teatro« prireja tudi letos od 5. do 11. septembra mednarodni seminar umetniške dramske igre. Seminar je posvečen spoznavanju posebne igralske tehnike, ki je znana kot »metoda Stanislavskega«. Gre za metodo, ki sloni na psihološki študiji značajev in duševnih stanj in ki omogoča globoko vživetje v razne dramske vloge. Na seminarju bosta predavala Dominic Fazio, član newyorškega Actors Studia, ki je svetovno središče omenjene igralske metode, in Janez Vajevac, večletni član Strassberg Instituta v Los Angelesu ter igravec pri SNG Drama. Na seminarju bo sodeloval tudi goriški rojak Dario Frandolič. Predavanja bodo v angleščini, poskrbljeno pa bo za simultano prevajanje v slovenščino in italijanščino.

Pokroviteljstvo nad seminarjem sta prevzeli Goriška pokrajina in Kmečka banka.

UMRL JE CAMILLO MEDEOT

V prvih dneh avgusta je v 83. letu starosti umrl v Gorici znani zgodovinar Camillo Medeot. Po poklicu je bil sicer učitelj in zato ni bil zgodovinar v univerzitetnem, profesionalnem smislu, a zaradi tega nič manj verodostojen ali privlačen kot raziskovalec goriške zgodovine in njenih ljudi. Bil je eden izmed redkih, ki je imel dovolj poguma, da je dogodke prikazal v objektivni podobi; bil je človek, ki se je od svojega 65. leta, ob vstopu v pokoj, popolnoma predal pregledovanju in študiranju pa brskanju po preteklosti Goriške. V javnem življenju pa se je pojavil že mnogo prej; zavzemal je važna mesta v Katoliški akciji takoj po prvi svetovni vojni; bil je med ustanovitelji Krščanske demokracije, član občinskega odbora pod zavezniško upravo in svetovalec KD v obdobju 1952-56. V mladih letih je tudi že veliko pisal, sodeloval je pri škofijskem tedniku že od leta 1920 in se je vedno predstavil kot vnet zagovornik demokracije in odločen nasprotnik fašizma. Ta čut za demokratičnost in pravičnost je dokazal tudi v svojem zgodovinskem delu, kateremu se je začel vneto in sistematično posvečati po upokojitvi. Sodeloval je tudi pri reviji Iniziativa Isontina, ki je leta 1969

objavila njegov prvi zgodovinski zapis z naslovom Storie di preti isontini internati nel 1915. Že tu se je izkazal kot odličen raziskovalec in pošten zapisovalec tistih dramatičnih dogodkov. In ta odnos do »snovi« je ohranil nespremenjen, tudi do slovenske zgodovine. Bil je v bistvu poštenjak, zato je na stvari gledal s kritičnim duhom in neprizadeto. Bil je neutrušen in vztrajen pri svojem delu; nastala so sledeča dela: Le Orsoline a Gorizia, I cattolici del Friuli Orientale nel primo dopoguerra, Introduzione e note a due friulani internati, Lettere da Gorizia a Zaticina, Cronache Goriziane dal 1914-18, Sofronio Pocarini giornalista, L'Istituto magistrale di Gorizia, Friulani in Russia e in Siberia. Poleg teh samostojnih del je Medeot zelo veliko prispeval tudi v razne revije, napisal je številne uvode in opombe za raznim publikacijam. Letos bo izšlo njegovo zadnje delo in sicer zgodovina njegovega rojstnega kraja, to je S. Lorenzo Isontino. Ker je Medeot pisal zgodovino Goriške in njenega prebivalstva (za celoten opus je prejel leta 1979 nagrado Epifania), je v njegovih spisih tudi mnogo naše preteklosti in zato so skoraj vsa njegova dela vredna vse pozornosti in pazljivega upoštevanja.

Gnitje grozdja

■ nadaljevanje s 7. strani

sladkorja in se veča z večanjem sladkorne stopnje. Pri 60 do 80 stopinjah Oechsleja se lahko pojavi žlahtna gniloba, ki v toplih in suhih jesenih bistveno pripomore k izboljšanju kakovosti belih vin. Velike količinske in kakovostne izgube pa lahko nastanejo, ko pojavu žlahtne gnilobe sledi dolgotrajnejše deževje. Zaradi razlik v osmotskem tlaku zgoščen sok izstopa skozi kožico na površino in sladkorna stopnja močno pade, velikost jagod pa se poveča. Poveča se tudi nevarnost gnitja pecjev, ki je pri nekaterih sortah še posebno nevarno.

Škropljenje s fungicidi po štirikratnem postopku učinkuje za 70 do 90%. Škropimo prvič po cvetenju, drugič preden se jagode strnejo, tretjič v začetku mehčanja jagod in četrtič ob nastopu karence, potrebni pa sta še dve dodatni škropljenji po zaključku škropljenja proti peronospori. Analize so pokazale, da ti fungicidi nimajo nobenega vpliva na vrenje moštov. Pri daljši uporabi teh sredstev se sicer pojavi upor plesni, vendar se po občasnem prenehanju uporabe vzpostavi normalno stanje in je škropljenje spet učinkovito. Kvaliteta mosta ne bo prizadeta.

Z. T.

—o—

AMERIČANI SPET V VESOLJU

V noči med ponedeljkom in torkom so s Cape Canaverala uspešno izstrelili vesoljski trajekt Challenger, ki je 45 minut po izstrelitvi stopil na predvideno tirnico okoli Zemlje. Gre za prvo nočno izstrelitev trajekta, ki predstavlja verjetno najzanesljivejše vozilo v dosedanji sicer kratki zgodovini vesoljskih poletov. Nočno izstrelitev je narekovala glavna naloga, ki čaka petčlansko posadko. S trajekta bodo namreč postavili na krožno tirnico okoli Zemlje telekomunikacijski satelit, ki bo služil Indiji. Med člani posadke je tokrat prvič temnopolti astronaut.

meni, da so take rakete destabilizacijske za svetovni mir. Gre, kot smo že omenili, po eni strani za izrazito ofenzivno orožje, ki lahko da tistemu, ki bi ga prvi uporabil, zaradi svoje preciznosti pomembno prednost. Po drugi strani pa predstavlja veliko skušnjava za nasprotnika, saj je moč z eno samo raketo ali konico uničiti izstrellek, ki prenaša 10 jedrskih konic. Brez primernih zaklonišč so torej te rakete izredno ranljive. V Združenih državah so zato zasnovali zamotam sistem, po katerem bi se te rakete stalno premikale od enega odstrelišča do drugega, tako da sovražnik ne bi mogel z gotovostjo računati, da jih ob morebitnem napadu tudi res uniči. Sistem je zelo drag in ga zato ameriški parlament ni odobril. Pač pa je Reaganu kljub opoziciji uspelo, da sta mu tako poslanska zbornica kot tudi senat, odobrila nakazila za 100 raket vrste MX. Namestili naj bi jih v zaklonišča odsluženih raket Minuteman. Ta zaklonišča pa niso dovolj varna in so zato odločno neprimerna. Opozicija se bolj o-

»Velika Gospa« v Medjugorju

■ nadaljevanje s 7. strani

pnijska ali občinska uprava? Ali obe? Mar nihče ne pomisli na tujce, inozemce? Saj ne vprašamo ničesar zastonj. Med nami so marsikateri razvajeni ali pa tudi krivični iz predsodkov. Dvakrat sem letos potoval v Hercegovino v večji družbi italijanskih sodržavljanov. Da bi bil kdo od jugoslovanskih gostinskih operaterjev slišal, kolikor sem slišal jaz od italijanskih sopotnikov! K sreči sem imel obakrat nekaj pripravnega »orožja«, da sem razvajene italijanske dame poleg moških učinkovito zavrnil, ko so se pritoževali nad postrežbo, junija nekje v Dalmaciji, avgusta nekje v Hercegovini. In gostinsko oseboje mi je bilo hvaležno za obrambo v obeh slučajih. Pri zadnjem potovanju so se me na dveh krajih in večkrat oklenili za tolmačenje tudi turisti izven naše skupine. V malih sporih med inozemskim gostom in jugoslovanskim postrežnikom sem rad dodal še vlogo pomirjevalca in zagovornika v prid Jugoslovanju. Z nekima trdimi Nemcema pa se mi ni posrečilo, ker se je vmešal v tolmačenje in posredovanje »Gastarbeiter« in vse skazil. Ironija... Jaz tujec sem pokazal več slovanke vzajemnosti s postrežnikom proti zahtevni in nepotrpežljivima Nemcema kakor jugoslovanski rojak.

Vendar bi si bilo želeli tu in tam malce več praktičnosti ali vsaj jasnosti. Če v restavraciji nimaš sadja, povej! Toliko in toliko ste prek raznih italijanskih in jugoslovanskih agencij plačali, toliko imate«. Pa ti naši jugoslovanski, čeprav prizadevni postrežniki s hotelskim direktorjem vred niso znali povedati. Zakaj pa sem znal jaz reči? »Malo denarja, malo muzike«. Kolikor ste, »gentilissime signore«, vnaprej naročile in plačale v italijanski agenciji tam doli nekje pri Trevisu, toliko zdaj uživajte na potu«. Če potujem po Jugoslaviji sam, me ne briga, kako sem postrežen. Če mi ni všeč, se preselim v drugo menzo ali sobo. Če pa potujem z Italijani, sem zaskrbljen, da bi ti tuji dobili čim boljše vtise o slovanem svetu, naj že bo pod katero koli zvezdo. Kako ugodno vpliva na inozemce že to, da jih zaspano postajajoči prometni miličnik nič ne ovira po medjugorskih cestah. Ko se namreč odpravljáš na pot iz zapadnih dežel, te sodržavljan

še vedno vprašuje: »Pa te ne bo jugoslovanska policija ustavila pred Medjugorjem?« Kot Slovincu italijanskega državljanstva mi je res prijetno odgovoriti: »Niso me ustavili, celo prepočvedani »izlet« na Podbrdo so mi spregledali«. Še z večjim zadoščenjem in ponosom bomo inozemski Slovenci ali Slovani pokazali Italijanom in Nemcem itd. vsak urbanistični napredek v Medjugorju. Videl sem, da tam pripravljajo obnovo od strele požganega poslopja diskoteke. Za koga pa? Kdo bo hodil vanjo? Medjugorska mladina se ob večerih zbira poldrugo uro v cerkvi. Poleg nje vsak dan in zlasti od nedeljah tudi kaj inozemcev tuje narodnosti. Njim je treba pokazati kulturni obraz in ne most brez ograje.

Ko se, utrujeni romar, vrneš iz Medjugorja, moraš poslušati iz bližnjega ust ali iz telefona ali iz pisma naglo vprašanje: »Ali si kaj videl?« Saj nisem jaz videc. Pa vendar sem tokrat — in ne prvič — res videl — in z menoj tudi drugi navadni smrtniki.

Se mnogo nas je bilo, čeprav po predpoldanski maši že razredčeni, ki smo videli bela svetlobna znamenja pri žarkem soncu in ob jasno čistem nebu dne 15. avgusta okrog 14. ure: na vmesnem grebenu med Križevcem in Crnico par sto metrov dolg svetlobel trak kot nekakšno špranjo med nebesno kupolo in grebenom, potem kratko plapolanje velikanske svetlo bele zavese na severozapadni strani križevskega vrha, potem pa par minut stoječe svetlo belo, mirno razpeto jadro hiperbolične oblike na jugovzhodni strani istega vrha in to se je polagoma nižalo in povesilo za brdo. Malce prej, ko sem bil jaz še v cerkvi in poslušal frančiškano poročilo v nemški skupini, pa so krajevni otroci opazili in navzočim pokazali na hribu »sijalico« — kot so oni rekli — to je žarnica. Vprašujem se, ali bodo kdaj vidci poprosili Gospo, naj jim vendar razloži, kaj bi pomenili vsi ti različni svetlobni simboli, ki se tja in sem pokažejo nenadno na tistih hribih, in sicer najrajši takrat, ko se konča kak praznik in se romarji razhajajo.

Medjugorje, Medjugorje,

kaj nam tvoje govori obzorje?

Stanko Žerjal

grevi za manjše, enokonične rakete Midgetman, ker meni, da so manj ranljive in manj destabilizacijske.

Od prve stotine raket MX, ki bo ameriške davkoplačevalce vsekakor drago stala, si Reagan obeta prej kot vojaško korist uspeh na ženevskih pogajanjih. Bela hiša je prepričana, da z izgradnjo 100 raket ne bo nevarno ogrozila svetovnega mira, obenem pa naj bi po tej poti Moskvi dokazala, da misli resno in jo tako prisilila do koncesij. Če bo ta taktika v veliki ženevski pokerski igri obrodila sadove, bo jasno šele jeseni, ko bodo spet stekla pogajanja START. Za sedaj lahko samo zabeležimo, da so tako Sovjetska zveza kot tudi Združene države v zadnjem času nekoliko spremenili začetni stališči. Washington je iznesel predlog, naj bi pri računih upoštevali število konic in ne število raket. Praktična posledica te metodološke spremembe je, da se zaradi te poteze številčni predlogi na obeh straneh pogajalne mize veliko manj razhajajo kot na začetku. Tik pred poletnim premorom pa so

Rusi opravili nov korak v to smer. Predlagali so, naj bi velesili ohranili le po 1800 raket, od katerih bi smelo le 680 biti kopenskih raket vrste MIRV. To je celo manj, kot pa dovoljuje SALT II. Zgodilo se je torej, da zahtevajo sedaj Združene države manjše skrčenje raketne oborožitve kot prej, medtem ko ponuja Sovjetska zveza izdatnejše zmanjšanje: prišlo je do zblizanja na količinski ravni. Ostaja pa kakovostni spor. Velesili nikakor ne moreta doseči sporazuma o tem, katere vrste raket naj bi odpravili.

Dejstvo je, da imata oba jedrska arsenala zelo različno strukturo. Američani bi radi skrčili odsek velikih raket, v katerem prednjačijo Sovjeti s svojimi orjaškimi SS-18 in SS-19. Po drugi strani pa Moskvo zanimajo bolj ostale kategorije raket, na primer tistih, ki jih prevažajo podmornice. To pa je področje, ki so ga razvile zlasti Združene države. Od tod nesporazumi, sumničenja in pomanjkanje dobre volje.

(Dalje)